

Statenmededeling

Onderwerp

Voortgang versnelling transitie veehouderij (ondersteunende maatregelen)

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

het 2^e advies van de adviescommissie uitvoeringsprogramma ondersteunende maatregelen transitie veehouderij en de voorgestelde aanpak en uitvoering te geven aan de (deel)adviezen.

Aanleiding

Wij hebben bij het vaststellen van het uitvoeringsprogramma 'ondersteunende maatregelen, transitie veehouderij' aan u op 10 november 2017 toegezegd dat er een commissie wordt ingesteld die uw Staten zou informeren over de voortgang, de maatschappelijke effecten en wijzigingen van het pakket ondersteunende maatregelen. De adviescommissie heeft op 23 oktober 2019 haar eerste advies uitgebracht. U bent op [22 november 2019](#) geïnformeerd over het eerste advies en de daaraan gekoppelde acties. U wordt nu geïnformeerd over het 2^e advies van de commissie en de wijzigingen en acties die daaruit voortvloeien.

Bevoegdheid

Gedeputeerde Staten hebben op [10 oktober 2017](#) het pakket aan ondersteunende maatregelen definitief vastgesteld. In het kader van het kunnen uitoefenen van de controlerende rol door Provinciale Staten is u op 10 november 2017 toegezegd halfjaarlijks te informeren over de voortgang van het pakket ondersteunende maatregelen. Sindsdien zijn uw Staten op [19 februari 2018](#), [18 juni 2018](#), [4 september 2018](#), [5 december 2018](#), [5 maart 2019](#), [22 november 2019](#) en [20 april 2020](#) geïnformeerd over de voortgang daarvan.

Kernboodschap

De Adviescommissie stelt vast dat het “Uitvoeringsprogramma Ondersteunende Maatregelen Transitie Veehouderij” op hoofdlijnen goed van opzet is en met veel inzet en betrokkenheid tot uitvoering wordt gebracht. De meeste maatregelen werken ondersteunend voor veehouders in hun bedrijfsontwikkeling en conform het ingezette provinciaal beleid dat voorziet in een transitie naar een duurzame en zorgvuldige veehouderij. Het programma zet veehouders aan het denken en in beweging. Het helpt hen de toekomst positief tegemoet te treden. Het is echter nog te vroeg om de effecten van de maatregelen gericht op het boeren erf als een transitie te betitelen. De commissie geeft aan dat de transitie een periode van zo’n 10 jaar vergt en dus een tijdshorizon kent tot zeker 2030. Het eindadvies is samengevat in acht hoofdpunten.

1. Gezien de (inter)nationale regelgeving die komend decennium sterk zal ingrijpen op de Brabantse veehouderij, en mogelijk daar sterker dan elders, is in de ogen van de Adviescommissie een krachtige transitie van de Brabantse veehouderij onvermijdelijk en is een voortzetting van een programma met ondersteunende maatregelen voor veehouders ook de komende jaren noodzakelijk.
2. Optimaliseer en/of intensiveer dat wat goed werkt (met name de Taskforce stalinnovatie, VABIMPULS, ondersteuning jonge boeren (first movers), van werk naar werk, stimuleren van transitie naar natuurinclusieve landbouw en het ruimte bieden aan en faciliteren van ondersteuningsnetwerken) en neem afscheid van dat wat niet werkt (met name het huidige transitiefonds, sloop en asbestpleinen en “stal er af, zon er op”). Focus ook op de sociaaleconomische en psychosociale aspecten die boeren hinderen in het maken van keuzes.
3. Monitor de transitie om inzicht te krijgen in welke fase de transitie zich bevindt, hoe snel deze gaat, welke knelpunten er zijn, hoe meetbaar de transitie is en welke maatschappelijke effecten worden bereikt.
4. Zet samen met de keten meer in op een collectieve inzet op innovaties om deze sneller en breder in praktijk te brengen; en werk daarin toe naar een voldoende breed spectrum van kansrijke innovaties, in verscheidene sporen die verder gaan dan alleen stalsystemen (mestscheiding, mestverwaarding, boeren met natuur, product diversificatie, markt differentiatie, maatschappelijke diensten), en in een breder perspectief van waarde-creatie op sociale, zakelijke, bedrijfseconomische en vaktechnische dimensies. Ga daarvoor ook het gesprek aan met andere stakeholders als consumenten, omwonenden, grondeigenaren en de terreinbeherende organisaties.
5. Realiseer je dat milieumaatregelen en daarbij behorende innovaties veelal kostenverhogend zijn zodat er gelijktijdig aan de afzetkant moet worden geïnnoveerd, of dat schaalvergroting moet kunnen worden toegepast. Financieringsvormen die vooral op rentabiliteit of kasstroom letten bieden dan veelal geen soelaas, want ze houden

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

onvoldoende rekening met de positie van grond in het boerenbedrijf. Breng daarom ook de periferie rond de veehouderij in beweging, waarbij een revolverend transitiefonds een rol kan spelen. Een transitie is niet alleen een opdracht voor de veehouders. Spreek de ketenpartijen en omgevingsactoren daar ook op aan en gebruik hun organisatiekracht en mogelijkheden om in de markt waarde toe te voegen.

6. Geef afdoende tijd en ruimte om te innoveren, zonder daarbij de urgentie om stappen te zetten uit het oog te verliezen. Reken af op prestaties afgemeten aan vanuit de overheid gestelde consistente doelen, zonder de wijze waarop die gerealiseerd moeten worden vanuit de overheid op te leggen. Zet in op een consistent flexibel langetermijnbeleid met doelvoorschriften, met het oog op een goede balans tussen de aspecten die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen. Stem dit af met de betrokken overheden en bevorder samenwerking tussen veehouders, overheden, marktpartijen en omgevingsactoren. Zorg voor transparante, logische en kortere procedures in vergunningstrajecten.
7. Stimuleer, naar voorbeeld van natuurinclusieve landbouw, in de ontwikkeling van een breder spectrum van businessmodellen via financiering, subsidies, kennisontwikkeling en kennisdeling, en geef deze initiatieven voorrang bij het verdelen van ontwikkelruimte, grond en van emissieruimtes.
8. Communiceer via de provinciale kanalen en andere forums over nieuwe businessmodellen. Nodig boeren die met een nieuw businessmodel succesvol opereren uit om die kennis te delen.

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

Consequenties

We delen de conclusie van de commissie dat vanwege een toenemende maatschappelijke druk op de veehouderij om te veranderen, de noodzaak en urgentie om veehouders te ondersteunen alleen maar is toegenomen. Daarin spelen, naast het beleid van de provincie Brabant, ook nieuwe landelijke beleidskaders (incl. subsidieregelingen) en internationale doelen een rol. Denk hierbij aan de uitvoering van het toekomstig klimaatbeleid, de stikstofaanpak en de toenemende aandacht voor de integrale kwaliteitsverbetering van de leefomgeving. Daarbij erkennen ook wij dat een effectieve, grondige transitie een lange adem vergt voor experimenteren en 'al doende leren'. De commissie schetst niet voor niets dat de meeste nationale en internationale kaders uitgaan uit van een initiële transitieperiode van 10 jaar, lopende tot 2030. Brabant doet er dan ook goed aan om daar met haar flankerend beleid op aan te sluiten. Echter de beschikbaarheid van de in 2017 vrijgespeelde 75 miljoen voor het pakket ondersteunende maatregelen laat dit nu niet toe (zie bijlage; Financieel overzicht besteding middelen pakket ondersteunende maatregelen). Veel van de adviezen gaan dan ook landen in de nieuwe beleidskader landbouw & voedsel. Denk hierbij aan de aanbevelingen rondom het maatschappelijk contract,

stimuleren van nieuwe verdienmodellen, innovatie en het installeren van een provinciale landbouw transitie commissaris. In de startnotitie van het beleidskader hebben we de eerste hoofdlijnen aangegeven voor een innovatieve, circulaire, waardevolle en verbonden voedselketen. Partners in de keten gaan meer dan nu uitgedaagd worden (financieel) te participeren, zodat niet alle kosten en capaciteit van flankerend beleid door de provincie alleen betaald worden. Een en ander neemt niet weg dat we binnen het huidige beleidskader en besteedbare middelen, zijnde € 9.829.192,- voor het pakket aan ondersteunende maatregelen ook directe consequenties kunnen verbinden aan de acht hoofdpunten. Hieronder wordt, met in achtneming van het bovenstaande, per hoofdpunt ingegaan welke acties n.a.v. de adviezen genomen worden.

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

1. We bekijken of het traject Ondersteunende Maatregelen verlengd kan worden tot in ieder geval 2024

Met het vaststellen van de IOV moeten veehouders hun stallen per 1-1-2024 aanpassen. Dit betekent dat veehouders 2 jaar langer de tijd hebben na te denken over hun keuzes van innoveren, omschakelen dan wel stoppen. We gaan in het beleidskader landbouw & voedsel opteren hier het pakket aan ondersteunende maatregelen op af stemmen en het programma op zijn minst met 2 jaar te verlengen tot 1-1-2024. De (financiële) consequenties hiervan worden meegenomen in het nieuw te ontwikkelen beleidskader landbouw & voedsel. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat het Rijk inmiddels ook instrumenten heeft ontwikkeld die de transitie doen versnellen. Denk hierbij aan de landelijke regeling voor onderzoek en innovaties voor stallen, stoppersregelingen in het kader van stikstof en het verstrekken van adviesvouchers waarmee de sector een stap kan zetten richting kringlooplandbouw. In het beleidskader wordt dan ook in samenwerking met het Rijk, ZLTO, maar ook andere partners, in de keten gestreefd naar een meer structurele inbedding van diensten voor ondernemers in transitie.

2. We gaan door met het optimaliseren en intensiveren de maatregelen die goed werken.

Conform het advies gaan we de maatregelen stal er af, zon er op, sloop en asbestpleinen en het transitiefonds in zijn huidige vorm niet meer ondersteunen en stop zetten. De middelen die hierbij vrijvallen houden we vast voor de uitvoering van het beleidskader landbouw & voedsel. Gekoppeld aan de instrumenten ondersteuningsnetwerken en VABIMPULS gaat er nog meer aandacht komen voor de sociaaleconomische en psychosociale aspecten. Daarbij zal de verbinding gelegd worden met de kennis en ervaring van het sociaal domein binnen gemeenten.

3. De monitoring wordt vormgegeven bij de uitwerking van het beleidskader Landbouw en Voedsel

Transities monitoren is geen eenvoudige opgave. Zeker als de invloed van de provincie relatief beperkt is in de totale maatschappelijke beweging. We zullen, in het proces om te komen tot een nieuw beleidskader en uitvoeringsprogramma, bezien hoe er eenduidige en eenvoudig meetbare indicatoren op dit punt vorm kunnen worden gegeven. Dit zal zij doen in samenwerking met de PS Commissie Sturen en Verantwoorden.

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

4. De adviezen sluiten aan bij lopende trajecten

We gaan samen met het programma economie over tot één gezamenlijke innovatie agenda landbouw & voedsel binnen onze provincie en betrekken daarbij alle relevante regionale partijen zoals de BOM, REWIN, Agrifoodcapital, Brainport development, etc..

We zijn voornemens om de Taskforce Toekomstbestendige Stallen voort te zetten tot eind 2023 en daarbij focus aan te brengen naar de implementatie van innovatieve stalsystemen en hierin FME, ZLTO, BAJK en de HAS de lead te geven.

We gaan de ketenpartijen (Rabobank, Agrifirm, etc.) betrekken bij het oplossen van vraagstukken uit de ondersteuningsnetwerken.

We blijven inzetten op het verbeteren van de relatie boer-burger om maatschappelijke wensen beter te verbinden met perspectief voor boeren en wederzijds. Dit raakt met name de doelgroep (potentiële) bedrijfsopvolgers, dus jonge boeren. We zien in het advies het belang van lopende activiteiten als Food-Up Brabant, Brabant Bemest Beter, Natuurinclusieve Landbouw en haar verdienmogelijkheden en de IBP projecten Vitaal Platteland (Brabants Bodem, Zuidoostelijke Zandgronden), etc.. We willen in het nieuwe beleidskader voortborduren op die activiteiten die aantoonbaar resultaten opleveren. We zijn ons bewust dat het daarbij van belang is zowel de primaire sectoren (niet alleen de veehouderij) als de toeleverende en verwerkende keten en afzetkanalen te betrekken en hen aan te spreken op hun belangen en bijdrage, alsmede kennisuitwisseling, onderzoek en onderwijs daarbij een rol te geven.

5. We onderzoeken een nieuwe invulling van het Transitiefonds.

We gaan bekijken of de middelen uit het stop te zetten transitiefonds voor het verstrekken van achtergestelde leningen voor het aanpassen van stallen (zie advies 2) ingezet kunnen worden in een nieuw revolverend transitiefonds ten behoeve van het stimuleren van het aanboren van nieuwe verdienmodellen, markten, de productie en de afzet daarvan. Daarbij gaan we ook onderzoeken of en hoe (delen van) het fonds zo vorm gegeven kan worden dat ze burgers mee laten investeren in de transitie van de landbouw. Doelgroep voor dit nieuwe fonds zijn bedrijven die in het bestaande systeem van financiering geen of onvoldoende krediet krijgen ('valley of death').

We gaan verder zorgen dat het programma landbouw & voedsel aansluiting gaat zoeken bij het Brabant Outcome Fund waarmee investeringen in startups en initiatieven die waarden creëren op zowel maatschappelijk, ecologisch, sociaal als economisch vlak worden gedaan. We gaan veehouders, die geen gebruik kunnen maken bestaande financieringsstromen omdat ze te innovatief zijn, financieel ondersteunen.

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

6. *We werken aan een landbouw en voedselbeleid dat gedurende langere periode duidelijkheid biedt aan ondernemers.*

We maken bij het beleid een juiste afweging tussen het stellen van deadlines waardoor boeren (en andere actoren, bijvoorbeeld stallenbouwers) zich uitgedaagd voelen en geactiveerd worden enerzijds en anderzijds de tijd hebben om die innovaties tot wasdom en valorisatie te brengen. Bij het nieuw op te stellen Beleidskader Landbouw en Voedsel zal het beleid dat zich richt op doelen / prestaties in plaats van middelvoorschriften uitgangspunt zijn. We erkennen het belang van een landbouw en voedselbeleid dat gedurende langere periode duidelijkheid biedt voor de ondernemers. Bij het nieuw op te stellen Beleidskader Landbouw en Voedsel zal dat een uitgangspunt zijn.

7. *We zijn voornemens, naar het voorbeeld van natuurinclusieve landbouw, nieuwe pachtvormen/arrangementen te ontwikkelen.*

Daarbij richten we ons op de vrijwillige verwerving van landbouwgronden in de directe omgeving van het natuurnetwerk. Met behulp van kwalitatieve verplichtingen gaat het college inspelen op het realiseren van de vereisten die het natuurnetwerk stelt aan de inrichting en beheer van de omliggende landbouwgronden en veehouders die hieraan invulling willen geven gronden aanbieden met bijpassende marktconforme pachtsom en door het belonen van bovenwettelijke prestaties. We beseffen dat voor het slagen van dergelijke arrangementen geen (hoge) eisen gesteld kunnen worden aan het behalen van rendement op de pacht. We gaan ons meer focussen op de inzet van onderling samenwerkende agrariërs en hun samenwerking met natuurorganisaties. Via samenwerking hebben nieuwe verdienmogelijkheden meer perspectief (meer impact nieuwe afzetkanalen, tegengaan onderlinge concurrentie, eenduidige afspraken met partners die onderdeel zijn van verdienmodel, kostenbesparing etc.) en kunnen de verschillende vormen van ondersteuning efficiënter en effectiever worden ingezet. Verder gaan we ondersteuning bieden aan businessmodellen door het organiseren van kennisontwikkeling en kennisuitwisseling, het wegnemen van belemmeringen en door Instrumentarium in te zetten een meer efficiënte bedrijfsvoering en zo besparingen mogelijk maken zoals kavelruil.

8. *We gaan qua informatieverstrekking ons nog meer focussen op content die veehouders kunnen toepassen/gebruiken.*

We ontwikkelen de communicatie inzet door om een zo steeds grotere doelgroep te bereiken. In de bijlagen staan diverse communicatiekanalen opgesomd waar veehouders op de hoogte gehouden worden van ontwikkelingen in de Brabantse agrofoodsector.

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

Europese en internationale zaken

n.v.t.

Communicatie

- Voor alle ondersteunende maatregelen is op brabant.nl een eigen webpagina aangemaakt. Zie ook [provinciale webpagina](#)
- Via de Whats-app [update service](#) kan iedereen op de hoogte blijven van alle ondersteunende maatregelen. De update service kent meer dan 1300 volgers.

Indien er wijzigingen op de maatregelen doorgevoerd worden zullen via bovenstaande kanalen en perspublicaties de veehouders daarvan op de hoogte gebracht worden.

Vervolg

Bij de reguliere rapportage over de voortgang uitvoering ondersteunende maatregelen in de zomer van 2021 brengen wij u nader op de hoogte van de naar aanleiding van dit advies doorgevoerde wijzigingen

Bijlagen

- 2^e Advies adviescommissie uitvoeringsprogramma ondersteunende maatregelen transitie veehouderij
- Overzicht stand van zaken individuele ondersteunende maatregelen
- Financieel overzicht besteding middelen pakket ondersteunende maatregelen
- Communicatiekanalen waar veehouders op de hoogte gehouden worden van ontwikkelingen in de Brabantse agrofoodsector

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

Datum

19 januari 2021

Documentnummer

4811106

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw I.R. Adema, , iradema@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer R. Aaftink, , raaftink@brabant.nl.